

Ενότητα 4:

Θεματολογία:

- ✦ Εταιρική διακυβέρνηση
- ✦ Χάσμα προσδοκιών
- ✦ Ευθύνη του ελεγκτή

Βιβλιογραφία:

- ✦ ΚΚ, κεφ. 4

1

I. Εταιρική Διακυβέρνηση (ετ.διακ.)

Έννοια:

- ✦ πλέγμα μηχανισμών, διαδικασιών και δομών (δικλίδες) με το οποίο μια επιχείρηση διοικείται και κατευθύνεται, για αύξηση της περιουσίας των μετόχων και την διασφάλιση των θεμιτών συμφερόντων άλλων ομάδων ενδιαφερομένων
- ✦ Αντιμετώπιση προβλημάτων από διαχωρισμό ιδιοκτησίας - διοίκησης
- ✦ Διαφάνεια, λογοδοσία, αποτελ/τητα

2

Μηχανισμοί / εργαλεία Ετ. Διακυβ.

- ✦ Σύνθεση ΔΣ (μη εκτελεστικά μέλη – non-executive director)
- ✦ Διαχωρισμός αρμοδιοτήτων ανώτατων στελεχών – αποφυγή συγκέντρωσης απόλυτης εξουσίας σε ένα πρόσωπο
- ✦ Γενικότερη οργάνωση - δικλίδες
- ✦ Επιτροπή προσδιορισμού αποδοχών ανώτατης διοίκησης
- ✦ Επιτροπή προεπιλογής ανώτατων στελεχών (nominations committee)

3

- ✦ Εξωτερικός έλεγχος
- ✦ Επιτροπή ελέγχου από μη εκτελεστικά μέλη του ΔΣ – αρμοδιότητα για:
  - χρημ/κή πληροφόρηση προς τρίτους
  - σύστημα εσωτερικών δικλίδων (Κεφ. 11-12)
  - εξωτερικό έλεγχο / σχέσεις με ελεγκτές

Τρόπος υλοποίησης μηχανισμών ετ.διακ.

- A) προαιρετικά (κώδικες ετ.διακ.)
- B) υποχρεωτικά (νομική ρύθμιση)

4

Κώδικες εταιρικής διακυβέρνησης

- ✦ Κείμενα συνταγμένα από διάφορες επιτροπές, εθελοντικής εφαρμογής
- ✦ Καλύπτουν μια σειρά θεμάτων στη διακυβέρνηση των επιχειρήσεων

Γνωστοί κώδικες

- ✦ Cadbury Com/tee (1992) & FRC (2003) – The Combined Code
  - σημείο αναφοράς διεθνώς
  - δεκτός (σε μεγάλο βαθμό) από LSE
- ✦ ΟΟΣΑ (2004)
- ✦ ΣΕΒ (Ελλάδα)

5

Πηγές ρυθμίσεων για θέματα ετ.διακ.

- ✦ Νόμος SOX (USA, 2002):
  - Ευθύνη στο ΔΣ για γνωστά σφάλματα στις χρημ/κές κατ/σεις ή ψευδείς δηλώσεις, αξιολόγηση συστήματος εσωτ/κών δικλίδων
  - Ευθύνη στους ελεγκτές για αξιολόγηση του των εσωτ/κών δικλίδων
    - Με υποχρέωση διατύπωσης γνώμης
  - Ευθύνη στην Επιτροπή Ελέγχου για εξωτερικό έλεγχο (εκλογή ελεγκτή, αμοιβή, παρακολούθηση, κλπ)

6

Ευρωπαϊκή Ένωση – Ελλάδα

Οδηγία 2013/34 -> Νόμος 4403/2016

- ✦ Έκθεση διαχείρισης Δ.Σ. για αν. εταιρείες
  - ισορροπημένη παρουσίαση εξέλιξης, επιδόσεων και προοπτικών της εταιρείας
  - διαβάθμιση υποχρεώσεων και απαλλαγές ανάλογα με μέγεθος

Οδηγία 2017/828 -> Νόμος 4706/2020, και Κανονισμός 2017/1131

- ✦ Ειδικές ρυθμίσεις για εισηγμένες εταιρείες (Δ.Σ., Επιτροπές Δ.Σ., εταιρική διακυβ/ση)

7

✦ Δήλωση εταιρικής διακυβ/σης **για εισηγμένες**

- παραπομπή στον κώδικα εταιρικής διακυβ/σης στον οποίο υπόκειται η εταιρεία
- περιγραφή συστημάτων εσωτερικών δικλίδων και διαχείρισης κινδύνων (κλπ.)
- τυχούσες αποκλίσεις από Κώδικα εταιρ. διακυβ/σης και αιτιολόγηση
- σύνθεση και τρόπο λειτουργίας διοικητικών οργάνων
- κλπ.

- ✦ Ενοποιημένη έκθεση διαχείρισης για όσες εταιρείες συντάσσουν ενοποιημένες κατ/σεις

8

- ✦ Δημοσιότητα στο Γ.Ε.ΜΗ.
  - νόμιμα εγκριμένες από ΓΣ ετήσιες κατ/σεις
  - έκθεση διαχείρισης του ΔΣ
  - γνώμη του ελεγκτή
- ✦ Απαλλαγή από δημοσιότητα για «πολύ μικρές» οντότητες, πλην των δημοσίου συμφέροντος, χωρίς υπέρβαση 2/3 κριτήρια, για 2 έτη
  - κύκλος εργασιών ≤ 700.000
  - Σύνολο ενεργητικού ≤ 350.000
  - Μέσος όρος προσωπικού ≤ 10 άτομα

9

Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee)

- ✦ Συνίσταται (άρθρο 44 ν. 4449/17) για κάθε οντότητα δημοσίου συμφέροντος
- ✦ **Τριμελής** σύνθεση από **μη εκτελεστικά** μέλη του ΔΣ ή μέλη εκλεγόμενα από Γ.Σ.
  - πρέπει να διαθέτουν επαρκή γνώση του κλάδου δραστηριότητας
  - ένα τουλάχιστον μέλος με γνώση λογιστικής-ελέγχου
- ✦ Απαλλαγή για συγκεκριμένες κατηγορίες
- ✦ Εποπτικός ρόλος, κατά περίπτωση, σε:
  - Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, και
  - Τράπεζα Ελλάδος

10

Αρμοδιότητες Επιτροπής Ελέγχου

- ✦ Παρακολούθηση αποτελεσματικότητας συστήματος εσωτερικών δικλίδων, διαχείρισης κινδύνων, και Τμήματος Εσωτερικού ελέγχου (internal audit)
- ✦ Προτάσεις για βελτίωση ακεραιότητας της διαδικασίας χρηματ/κονομικής πληροφόρησης
- ✦ Παρακολούθηση – επισκόπηση τήρησης ανεξαρτησίας του ορκωτού ελεγκτή
- ✦ Ευθύνη της διαδικασίας επιλογής ορκωτού ελεγκτή
- ✦ Ενημέρωση Δ.Σ. για αποτελέσματα ελέγχου

11

- ✦ Κείμενη νομοθεσία:
  - λειτουργία συστ/τος εσωτ/κών δικλίδων
  - δημιουργία υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου (internal audit service)
- ✦ Αποφάσεις Επιτροπής Κεφαλ/γοράς (για εισηγμένες επιχειρήσεις)

12

Νέες εξελίξεις στην Εταιρική Διακ/ση

- ✦ Διαβούλευση BEIS Ηνωμένου Βασιλείου
  - ✦ Διαβούλευση ΕΕ
  - ✦ Πρόταση αυτοτελούς ελεγκτικού προτύπου για οντότητες μειωμένης πολυπλοκότητας
  - ✦ Ρογδάκη (ACCA) – Μετάφρ. Κ. Καραμάνης
    - «Ενδυναμώνοντας το ευρύτερο οικοσύστημα εταιρικής αναφοράς: Ξεκινά μια νέα εποχή για τον έλεγχο;»
- Βλέπε υλικό: E-class / Έγγραφο / [Frusrudwh#jryhuqdgfhb0hz_p_dwhuld#5355](#)

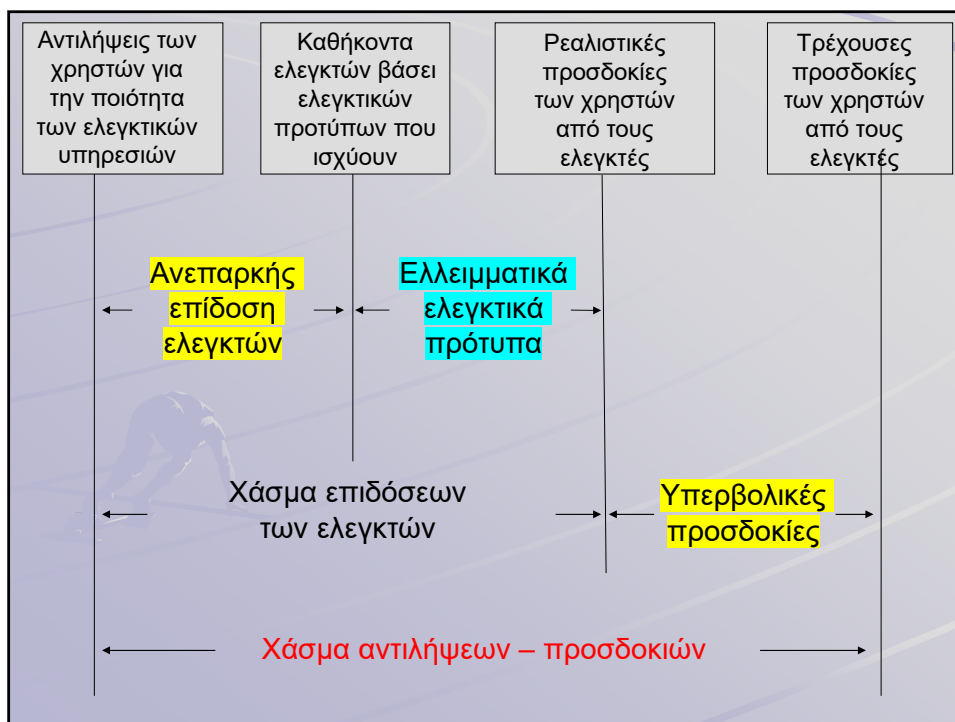
13

II. Χάσμα προσδοκιών (ΧΠ) – 4.2

Τι είναι το ΧΠ (expectations gap)?

- ✦ Οιονεί σύμβαση επαγγέλματος – κοινωνίας για το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών
  - ✦ Απόσταση μεταξύ:
    - α) προσδοκιών των χρηστών των εκθέσεων ελέγχου των ΧΚ, και
    - β) της ποιότητας που οι ίδιοι οι χρήστες θεωρούν (αντιλαμβάνονται – perception) ότι προσφέρουν οι ελεγκτές
- ... ΧΠ = χάσμα προσδοκίας – αντίληψης

14

15

Αίτια ανεπαρκούς επίδοσης ελεγκτών

- ✦ Έλλειψη γνώσης, εμπειρίας, επιμέλειας ?
  - Υπερβολική συμπίεση αμοιβών ελέγχου
  - **Δυσλειτουργία δυνάμεων στην αγορά ελεγκτικών υπηρεσιών**
    - **Η αγορά δε ζητά ποιοτικούς ελέγχους**
  - Ανυπαρξία ουσιαστικής εποπτείας ?
  - **Πολυπλοκότητα αντικειμένου ελέγχου** (τρόπος οργάνωσης επιχειρήσεων, διενέργεια συναλλαγών, κλπ.)
- ✦ Έλλειψη ανεξαρτησίας γνώμης ?

16

Ελλειμματικά πρότυπα

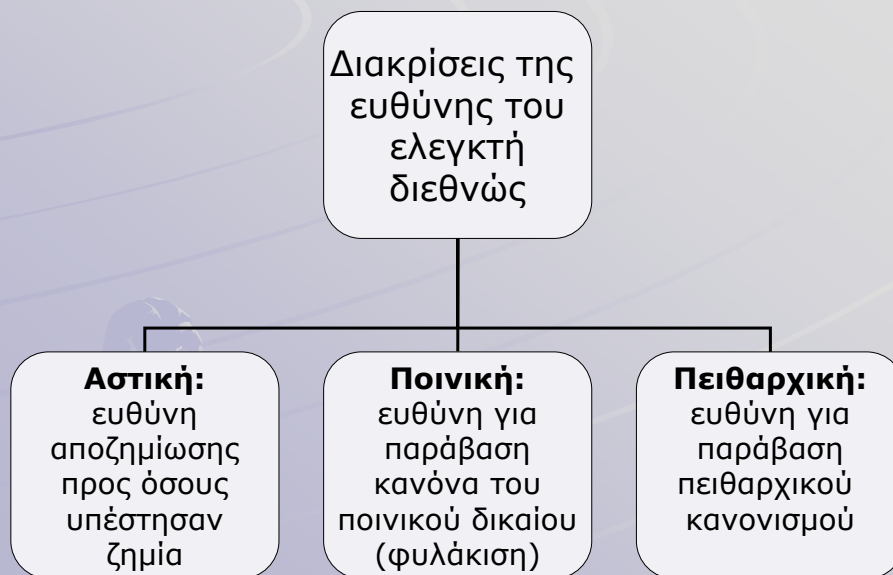
- ✦ Δημόσια εποπτεία έκδοσης προτύπων (ΡΙΟΒ)

Μη ρεαλιστικές προσδοκίες χρηστών

- ✦ Εκπαίδευση της κοινωνίας για τον πραγματικό ρόλο / δυνατότητες ελέγχου
  - βλέπε κεφ. 21 για έκθεση ελέγχου

17

III. Η ευθύνη των ελεγκτών (4.3)

18

Η αστική ευθύνη διεθνώς

- ✦ Ευθύνη εις ολόκληρο (joint and several liability):
  - Αναζήτηση του συνόλου της ζημίας από τον ελεγκτή, έστω και εάν ευθύνονται και άλλα πρόσωπα (π.χ. Διοίκηση)
- ✦ Απεριόριστη ευθύνη (unlimited):
  - Ο ελεγκτής ευθύνεται με το σύνολο της προσωπικής του περιουσίας, χωρίς να τίθεται κάποιο ποσοτικό όριο

19

- ✦ Επιμεριζόμενη και αναλογική ευθύνη (separate and proportionate liability):
  - Η επιμέτρηση (ευθύνη αποζημίωσης) γίνεται ανάλογα με % υπαιτιότητας
- ✦ Γενικοί κανόνες θεμελίωση ευθύνης αποζημίωσης (διαφορές μεταξύ χωρών):
  - Σχέση ευθύνης ελεγκτή - χρήστη (duty of care)
  - Απόδειξη πλημμελούς ελέγχου
  - Απόδειξη σχέσης πλημμελούς ελέγχου και προκύψασας ζημίας (αίτιο - αιτιατό)

20

Cararo vs. Dickman (πίνακας 4.1)

- ♦ Σταδιακή αγορά από την Cararo μετοχών της Fidelity με διογκωμένα κέρδη (λογιστική απάτη) – 1984

Κρίση σε πρώτο βαθμό (1987)

- ♦ Διάκριση πρώτης αγοράς μετοχών (επενδυτής) από επόμενες (μέτοχος)
- ♦ Κριτήρια κρίσης:
  - Δυνατότητα πρόβλεψης από ελεγκτή ότι μπορούσε να προκύψει ζημία για Cararo
  - Στενότητα σχέσης ελεγκτή – Cararo
  - Είναι δίκαιο / λογικό να αποδοθεί ευθύνη στον ελεγκτή ?

21

♦ Κρίση:

- Υπήρχε δυνατότητα πρόβλεψης πιθανής ζημίας τρίτων (foreseeability)
- Έλλειψη επαρκώς στενής σχέσης (proximity) μεταξύ ελεγκτή και Cararo ως επενδυτή (αρχική αγορά μετοχών)
- Υπαρξη επαρκώς στενής σχέσης μεταξύ ελεγκτή και Cararo ως μετόχου (μεταγενέστερες αγορές μετοχών)
- Υφίσταται ευθύνη του ελεγκτή προς μετόχους ως ομάδα (class) και όχι ως μεμονωμένα πρόσωπα (που μπορούν να αλλάζουν διαρκώς – άρα είναι απροσδιόριστα)

22

Συνεπώς:

- Δεν θα ήταν δίκαιο και λογικό να αποδοθεί ευθύνη στον ελεγκτή για απροσδιόριστο ποσό, διεκδικούμενο σε απροσδιόριστο χρόνο και από απροσδιόριστα πρόσωπα !
- Οι μέτοχοι μπορούν μόνο να αλλάξουν τη διοίκηση στη Γ.Σ. !

23

Εφετείο (Court of Appeal) – 1988

- ✦ Υπήρχε δυνατότητα πρόβλεψης πιθανής ζημίας
- ✦ Δεν υπήρχε επαρκώς στενή σχέση μεταξύ ελεγκτή και Carago ως επενδυτή και συνεπώς ευθύνη (αρχική αγορά)
- ✦ Υπήρχε επαρκώς στενή σχέση μεταξύ ελεγκτή και Carago ως μετόχου και συνεπώς ευθύνη (μεταγενέστερες αγορές)

24

Κρίση στο αν. Δικαστήριο (HofL) – 1990

♦ Βάση νομικής κρίσης:

- σκοπός του ελέγχου είναι να δώσει στους μετόχους της δυνατότητα να κρίνουν τη διαχείριση και να ασκήσουν το δικαίωμα ψήφου εκλέγοντας νέα διοίκηση

♦ Συμπέρασμα:

- Δεν υπήρχε υποχρέωση αποζημίωσης του ελεγκτή προς Carago !!!

Σημείωση:

- ♦ Αναντιστοιχία με διεθνή πρακτική
- ♦ Ανάμικτες αντιδράσεις στη Μ.Β. – απαξίωση επαγγέλματος

25

Προσπάθεια μείωσης ευθύνης διεθνώς (4.4)

- ♦ Πολιτική πίεση σε κέντρα λήψης αποφάσεων
- ♦ Αντικατάσταση της «εις ολόκληρο» με «επιμεριζόμενη και αναλογική»
  - εύλογη πρόταση δικαιοσύνης, αλλά
  - αντικίνητρο για επιμελείς ελέγχους
- ♦ Υποχρεωτική επαγγελματική ασφάλιση για διοικήσεις επιχειρήσεων
- ♦ Θέσπιση ποσοτικού ορίου (liability cap)
- ♦ Υιοθέτηση εταιρικών σχημάτων περιορισμένης ευθύνης για ελεγκτικές εταιρείες (A.E., LLP κλπ.

26

Η ευθύνη των ελεγκτών στην Ελλάδα (4.5)

Βασικές νομικές έννοιες

Βαριά αμέλεια (gross negligence):

- ♦ Η πράξη/αποτέλεσμα θα μπορούσε να αποφευχθεί από το μέσο συνετό άνθρωπο με επίδειξη στοιχειώδους επιμέλειας

Ελαφρά αμέλεια (negligence)

- ♦ Η πράξη θα μπορούσε να αποφευχθεί από το μέσο συνετό άνθρωπο με επίδειξη αυξημένης επιμέλειας

27

Δόλος:

- ♦ Ο δράστης επιθυμεί / επιδιώκει τα αποτελέσματα της πράξης του

Διαβάθμιση αδικημάτων ποινικά:

- ♦ Πταίσμα : πρόστιμο
- ♦ Πλημμέλημα : φυλάκιση ή/και πρόστιμο
- ♦ Κακούργημα : κάθειρξη
[φυλάκιση > 10(;) ετών]

28

Αστική ευθύνη ελεγκτών στην Ελλάδα

- ✦ Βασική ρύθμιση: άρθρο 37 ν.4449/2017
  - το άρθρο 914 Αστικού Κώδικα θέτει το ευρύτερο πλαίσιο αστικής ευθύνης
- ✦ Περιορισμένη νομολογία
- ✦ Υποθέσεις σε εξέλιξη
- ✦ Θέμα με αυξανόμενη σημασία

29

Άρθρο 914 Α.Κ. – ευθύνη αποζημίωσης

- ✦ Όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει
  - συνάγεται ότι στοιχειοθετείται ευθύνη για ζημία από ελαφριά αμέλεια
  - άρση ευθύνης αν η πράξη έγινε χωρίς συνείδηση ή με ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιόριζε αποφασιστικά τη λειτουργία κρίσης και βούλησης
- ✦ Διάταξη προγενέστερη και γενικότερη, έναντι του νεότερου και ειδικότερου ν.4449/2017

30

Πλαίσιο αστικής ευθύνης ν. 4449/17

- ✦ Οι ορκωτοί ελεγκτές και οι ελεγκτικές εταιρείες, καθώς και οι ελεγκτικές οντότητες τρίτων χωρών, ευθύνονται:
  - για κάθε ζημιά από θετική ενέργεια ή παράλειψη
  - έναντι ελεγχόμενης οντότητας και τρίτων
  - για ζημιά που προκλήθηκε από τη χρήση της έκθεσης ελέγχου

31

Περιορισμός αποζημίωσης:

- ✦ Το συνολικό ύψος της αποζημίωσης όλων των ζημιωθέντων δεν μπορεί να υπερβεί το δεκαπλάσιο της αμοιβής που καταβλήθηκε για το συγκεκριμένο ελεγκτικό έργο
- ✦ Αν το ελεγκτικό έργο γίνεται για λογαριασμό ελεγκτικής εταιρείας τρίτης χώρας, το δεκαπλάσιο αφορά τις αμοιβές της ελεγκτικής εταιρείας της τρίτης χώρας
- ✦ Υποχρέωση επαρκούς ασφαλιστικής κάλυψης, με ποινή αναστολή άδειας

32

Ευθύνη καταβολής της αποζημίωσης

- ✦ Για την αποζημίωση, ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρο οι μέτοχοι ή ιδιοκτήτες καθώς και τα μέλη των διοικητικών οργάνων της ελεγκτικής εταιρείας, **εφόσον αποδειχθεί ότι έθεσαν σε κίνδυνο την ανεξαρτησία και αντικειμενικότητα του ελεγκτή**
  - άλλως ευθύνεται ο ορκωτός που υπογράφει την έκθεση ελέγχου

33

Ποινική ευθύνη ελεγκτών

- ✦ Άρθρο 63β, Κ.Ν. 2190/1920
  - Ευθύνη για θεώρηση χρημ/κών καταστάσεων που καταρτίστηκαν παρά τον νόμο και το καταστατικό
  - Μη τήρηση εχεμύθειας περί τον έλεγχο
  - Μη δήλωση κωλύματος
- Ισχύουν πλέον οι διατάξεις του ν. 4548/18 (νέα νομοθεσία περί Α.Ε.)

Πειθαρχική ευθύνη ελεγκτών

- ✦ Εξετάστηκε στο κεφάλαιο 3.7

34